

הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר לָהּ

מִשֶּׁה קוֹמָה | יְהוָה וַיִּפְצֹו
אֵיכִיד וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאִיד מִפְּנֵי:
רש"י ◀ ויהי בנסע הארץ: עשה לו
סימניות מלפניו ומלאחריו, לומר שאי
נכתב כאן? כדי להפסיק בין פרענות לפן
בכל כתיב הקדש (שבת קטז). קומה ה':
לפניהם מהלך שלשת ימים, היה משה או
ואל התרחק יותר. (תומאס בורקה). וַיִּפְצֹו אֵי
מִשְׁנֵאִיד: אלו שונאי ישראל, שכל השונ
אי מי שאמר הִיָּה העולם, שְׁנָאִמְר (ת
נשא ראש". ומי הם? על-עמך יַעֲרִימוּ אֵי

רַע בְּאֵזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה
וַיִּחַר אָפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּב אֵשׁ
יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמִּחְנֶה:
וַיְהִי יָדָם כְּמִתְאָנִים: (ספרי)
אֵין יָדָם אֵלָּא רָשָׁעִים וְכֵן הוּא
אוֹמֵר (שמות ט'): "מָה אֲעֹשֶׂה לָּעַם הַזֶּה". וְאֵין
הָרַע הַזֶּה וְכִשְׁהֵם כָּשָׁרִים, קְרוּאִים: "עַפְּ
"שִׁלַּח אֶת עַמִּי" (מִכֵּה ו'): "עַמִּי מִדֶּ-עַשִׁי"
אֵין מִתְאָנִים אֵלָּא לִשּׁוֹן עֲלִילָה, מִכֵּי
לְפָרֵשׁ מֵאַחֲרֵי הַמָּקוֹם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּשֵׁ
תֹאנֶה הוּא-מִבְּקֵשׁ" רַע בְּאֵזְנֵי ה': תוֹאנֵן
ה', שְׁמֵתְכֹנִים שֶׁתְּבֹאוּ בְּאֵזְנֵי וַיִּקְנִטֵּן, אֵין
לְבַטְנֹו בְּדֶרֶךְ הַזֶּה שְׁלֹשֶׁה יָמִים, שֶׁלֹּא נִחְנֵן
אִפּוֹ: אֵין הֵייתִי מִתְכַּבֵּם לְטוֹבָתָם, שֶׁלֹּא תִשְׁנֶה
הַמִּחְנֶה: בְּמִקְצֵין שְׂבָהֵם לִשְׁפֹּלוֹת, אֵלּוֹ
בֶּן מִסְּאִי אוֹמֵר: בְּקִצְיִים שְׂבָהֵם וּבְגֹדוֹ

וַיִּתְפָּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיִּתְשַׁקֵּה הָאֵשׁ:

רש"י וַיִּצְעֲקֵה הָעַם אֶל־מֹשֶׁה : (ספרי) מִשָּׁל לִבִּי
עַל כִּנּוּ וְהִלֵּךְ הֵכָן אֶצֶל אוֹהֲבוֹ שֶׁל אֲבִיו
עָלִי מֵאַבְאִי וַתִּשְׁקָע הָאֵשׁ : (שם) שְׂקָעָה בְּכִי
חֲזָרָה לֵאמֹת הַרוּחוֹת הֵיתָה מְקַפֶּלֶת וְהוֹלֵךְ

(ג) וַיִּקְרָא יְשִׁים־הַמָּקוֹם הַהוּא תַבְעֵרָה כִּי־בַעֲרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:

(ד) וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּנוּ תֹאחֶה וַיִּשְׁבוּ וַיִּכְבּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֹאכֻלֵּנוּ בָּשָׂר:

רש"י • וְהֶאֱסָפָם: אֵלּוּ עָרֵב רַב שְׁנָאָם
מִמְצָרִים וְיִשְׁבּוּ: (שם) גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן
בְּשׂוּר: וְכִי לֹא הָיָה לָהֶם בְּשׂוּר? וְהָלֹא
יֵב: 'וּגֶם-עָרֵב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר
אָכְלוּ: וְהָלֹא כִּבְנֵי-סִתְחָם לָאָרֶץ נֶאֱמָר (בס)
הָיָה לִבְנֵי רֹאבוֹן וְגו', אֲלֹא שֶׁמִּבְדָּק שֶׁעַם

(ה) • וְכִרְנוּ אֶת-הַרְהֹה אִשָּׁר-
נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חָנָם אֵת
הַקְּשָׁאִים וְאֵת הָאֲבִטָּחִים
וְאֵת-הַחֲצִיר וְאֵת-הַבְּצָלִים וְאֵת-
הַשּׁוּמִיּוֹם:

רש"י • אִשָּׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חָנָם: אִם תֵּאֵמַר
לָהֶם דְּגִיּוֹם חָנָם, וְהָלֹא כִּבְר נֶאֱמָר (שמות)
לָכֶם". אִם תִּכְּן לֹא הָיוּ נוֹתְנִים לָהֶם חֲצִיר
לָהֶם חָנָם? ! וּמָהוּ אוֹמֵר "חָנָם"? חָנָם
הַקְּשָׁאִים: אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מָה הָפַךְ
הַיָּם עֲלֵהוּ מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ הַשּׁוּמִיּוֹם לַמִּיּוֹנוֹת.

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלְךָ וְיִשְׁכַּח אֶת-עֲוֹנוֹתָיִךָ כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלְךָ וְיִשְׁכַּח אֶת-עֲוֹנוֹתָיִךָ
בְּסִפְרֵי-הַקְּשָׁאִים׃ הֵם קוֹקוּמְבֵרוֹשׁ שׁ בְּלַעֲזָה
הַחֲצִיר׃ כְּרִישִׁין פּוֹרִיל״שׁ וְתַרְגֻּמוֹ ית בַּהֲ

(ו) וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל
בְּלַתִּי אֶל-הֶמָּן עֵינֵינוּ׃

רשׁ׃ אֶל-הֶמָּן עֵינֵינוּ׃ מִן בִּשְׁחֹר מִן בְּצִרְבֹן

(ו) וְהֶמָּן בְּזֶרַע-גֹּד הוּא וְעֵינוּ
בְּעֵין הַבְּדִלָּח׃

רשׁ׃ וְהֶמָּן בְּזֶרַע-גֹּד׃ מִי שְׁאָמַר זֶה לֹא
אוֹמְרִים׃ ״בְּלַתִּי אֶל-הֶמָּן עֵינֵינוּ״ וְהַקְדוֹ׃
בַּתּוֹרָה׃ ״וְהֶמָּן בְּזֶרַע-גֹּד״ וְגוֹ״״׃ כְּלוּמָר׃ כִּי
מִתְלוּנְגִים בִּנְי וְהֶמָּן כִּן וְכֵן הוּא תָּשׁוּב. כִּי
זֶרַע קְלִינְד״ר. בְּדִלָּח׃ שֶׁם אָכָן טוֹבָה קוֹרִי

(ה) שְׁמוֹ הָעַם וּלְקָטוֹ וּמִתְּנֵנוּ
בְּרָחִים אֹו רְכוּ בַּמִּדְבָּה
וּבִשְׁלוּ בַּפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ
עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמֹו בְּמַעַם
וְהָיָה לֶשֶׁךְ הַשֶּׁמֶן:

(ט) וּבִרְדַּת הַטֵּל עַל־הַמֶּנְהַ

לִילָה יִרְדַּ הַמָּן עָלָיו:

(י) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם

בְּכָה לְמִשְׁפַּחֲתָיו אִישׁ

לְפָתַח אָהָלוֹ וַיִּחְרֹ־אָף יְהוָה

מְאֹד וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע:

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה

לָמָּה חֲרַעַתָּ לַעֲבֹדָךְ וּלְמָה
לֹא־מָצְתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם
אֶת־מִשְׁאָא בְּלִי־הָעֵם הַזֶּה עָלַי:
(ב) הָאֲנֹכִי הָיִיתִי אֶת בְּלִי
הָעֵם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדָּתִיחוּ
כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בַחֲיִקְךָ
בְּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֱמֹן אֶת־הַיֶּלֶךְ
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
לְאַבְתִּיו:
רש"י • כי־תאמר אלי: שְׂאֵתָה אומר אלי ע
אמר לו כן? (שמות לב): "לֹךְ נָחָה אֶת־
(ו) "וּדְעוּם אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" על מִנְתַּ שֶׁ
ומִחֲרָפִים אֲתָכֶם עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
אומר לי לשאתם בחיקי:

(צ) מֵאִיז לִי בָּשָׂר לָתֵת לְכָל־
הָעָם הַזֶּה פִּי־יִכְבְּוּ עָלַי לְאֹמֶר
תִּנְהַלְנוּ בָּשָׂר וְנִאֲכֹלָהּ:
(יד) לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לְבָדִי
לִשְׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי
כָבֹד מְמִינִי:

בְּרַעֲמִי: "בְּרַעֲמִס" הִיָּה לוֹ לַכֶּתֶב, אֲלָא, אַחַד מִתְּחֻסֵּי סוֹפְרִים בַּתּוֹרָה לִכְנֹוֹי וּלְתַנּוּךְ

(טז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה

אֶסְפְּהָלִי שְׁבָעִים אִישׁ

מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֹדְעֵת

בֵּי־הֶם וְקָנִי הָעָם וְשִׁמְרֵיו

וּלְקַחְתָּ אֹתָם אֶל־אַהֲלֵ מוֹעֵד

וְהִתְיַצְבוּ שָׁם עִמָּךְ:

כֹּה"כ אֶסְפְּהָ לִי: הָרִי תְּשׁוּבָה לְתַלּוּנְתָךְ וְאֶנְכִי לְבָדִי" וְהַזְקִנִים הָרִאשׁוֹנִים הֵיכַל בְּמַצְרִים יִשְׁבוּ עִמָּהֶם. שְׁנָאֻר (שְׁמוֹת א):

יִשְׂרָאֵל", אֲלָא בִּאֵשׁ תִּבְעָרָה מִתּוֹ וְרֹאשֵׁי דְכְּתִיב (שְׁמוֹת כד): "וַיִּחְזְרוּ אֶת־הָאֱלֹהִים,

בְּנוֹשֶׁן פָּתוּ וּמְדַבֵּר בְּכֹן הַמֶּלֶךְ. וְהוּא (שֵׁשׁ) וְלֹא רָצָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִתֵּן אֲבֻלוֹתָו לָהֶם כִּאֵן. אֲשֶׁר יֹדַעַת בֵּי־הֶם וְגו': אוֹתָן עָלִידִים וְזִינוּרִים בְּמַצְרֵים וְעִירוֹתָם כִּדְרֵי וְלִבְדֵי

וּמָכִים עַל יָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ה'): "וַיִּכְרוּ עֵתָה יִתְּמָנוּ בַּגְּדֹלָתָן, כִּדְרוֹן שֶׁנֶּעֱצְרוּ בִּקְחָם בַּדְּכָרִים: "אֲשֵׁרִיכֶם שְׁתַּמְיָנוּתִם פִּי מָקוֹם: "וְהִתְעָבוּ שָׁם עִמָּךְ: כִּדִּי שִׁירָאוּ גְדֻלָּה וְכֻבְדוֹ וַיֹּאמְרוּ: חֲבִיבִין אֱלֹו שְׁנַכְנֵךְ דְּבוֹר מִפִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (ספרי):

[illegible]

(ב) עַד | תְּדַשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־
 יֵצֵא מֵאֶפְכֶּם וְהָיָה לָכֶם
 לְיָרָא יָעַן בִּי־מֵאִסְתֶּם אֶת־
 יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וּתְבַכּוּ
 לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאֵנוּ
 מִמִּצְרָיִם׃

רש"י ◀ עד חדש ימים: זו בפשרים, שומר
 ואחר כך נשמתן יוצאה. וברשעים הוא
 בין שניהם כך היא שניה בספרי, אפי'
 חלוף: הרשעים אוכלין ומצטערין של
 "הבשר עודנו בין שניהם". עד אשר יצא
 "די תקוצנו ביה". והא דומה לכם כאלו
 מדאי, עד שיצאו ונגעל לחוץ דרך הא'
 (ספרי) שתהיו מרחקין אותו יותר ממה
 משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין
 אשר בקרבכם: אם לא שנטעתי שכניה
 לבכם לפני כל הדברים הללו:

(ספרי) ויאמר משה שש מאות
 אלף רגלי העם אשר אנכי
 בקרב ואתה אמרת בשל
 אתן להם ואכלו חדש ימים:

רש"י ◀ שש מאות אלף רגלי: לא חש

למנות את הפרט, שלשת אֶלֶפִים הִיתִים.
פֶּרֶשׁ: שְׁלָא בִכְך, אֶלָּא אוֹתוֹן שִׁצָּאוּ מִמֶּנּוּ.

כב לה לה ימ

הֵנָּה וּבִקֵּר יִשְׁחַט לָהֶם
וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת־בִּלְדִּי
הֵם יִסְכֹּר לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם:

רש"י הֵנָּה וּבִקֵּר יִשְׁחַט: (ספרי)
זֶה אֶחָד מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁהִיא רַבִּי עֲקָר
שֶׁמֶעוֹן דּוֹרֵשׁ כְּמוֹתוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
רַגְלִי, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ: כִּשּׁוֹר אֶתָּה לָהֶם וְאֲנִכִּי
וּבִקֵּר וְגו' הִפֵּל כְּמִשְׁמָעוֹ: מִי יִסְכֹּר לָהֶם
(כח): וּמִצָּא כְּדִי גָּלְתוּ. וְאִיזוֹ קֶשֶׁה: זוֹ, וְזוֹ,
נָא הַמְרִים? אֵלָּא, לִפִּי שְׁלָא אָמַר בְּרַבִּי
וְלֹא נִפְרַע מִמֶּנּוּ, וְזוֹ שֶׁל מְרִיבָה הִיחָה בְּגֵי
לוֹ הַתְּנוּב. רַבִּי שֶׁמֶעוֹן אוֹמֵר: חֵם וְשִׁלּוּם
שֶׁל אוֹתוֹ צְדִיק כֵּן: מִי שֶׁכָּתוּב בוֹ (שם יט)
הוּא, יֵאמֶר: אֵין הַמָּקוֹם מִסְּפִיק לָנוּ? אֶי!
מֵאוֹת אֵלֶּף רַגְלֵי וְגו', וְאַתָּה אֲמַרְתָּ כִּשּׁוֹר
וְאַחֲרֵי כֵן חִבְּרָא אִמֵּה יְדוּלָה רַחֵל וְהִיא

כדי שיהרגו, ויתהא אכילה לו מספקת ע
הוא זה! אומרים לו לחמור: "טל כ
ראשך? ! השיבו הקדוש-ברוך-הוא: "י'
שקצרה ידי. הטוב בעיניך שיד ה' תקצר
הם ומאז כיצא בהם ואל תהי ידי קצרה
אחת! :

(בג) ויאמר יהודה אלי-משה
היך יהיה תקצר עתה תראה
היקרה דברי אסל-:

רש"י < עתה תראה היקרה דברי: רבן גמ
יהודה הנשיא אומר: אי אפשר לעמוד
שאינן מבקשים אלא עליה לא תספיק
אחריו; אם אתה נותן להם בשר בהמה
בקשנו, ואם אתה נותן להם דעה, יאמר
יעוף בקשנו, דגים ודגבים בקשנו; אם
שקצרה ידי. אמר לפניו: הריני הולך ומספר
תראה היקרה דברי" שלא ישמעו לה. ה'

קָאִי גַם לְרֹשִׁי לְעִיל) אָמַר לָהֶם: הִידִּיר
הֵן הִכָּה-צוּר וַיִּזְוִיבוּ מִים וְגו' הֵגֶם-לָהֶם
פְּשָׁרָה הִיא זֶה, אֵין בּוֹ כֹחַ לְמַלְאוֹת שְׂאֵל
וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם, כִּיֵּן שֶׁלֹּ
שְׁבָעִים אִישׁ וְגו':

(בד) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-
הָעָם אֵת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאמְרוּ
שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם
וַיַּעֲמֵד אֹתָם סָבִיבַת הָאֹהֶל:

(בד) וַיִּירַד יְהוָה | פָּעֲנָן וַיְדַבֵּר
אֵלָיו וַיֹּאמֶר מִן־הָרֹחַ אֲשֶׁר
עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שְׁבָעִים אִישׁ
הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּפֹתָם עֲלֵיהֶם
הָרֹחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפּ:

[illegible]

חֲלֹק. וְיִדְרֹךְ מִכָּל שֶׁבֶט וּשְׁבֵט שֶׁשָּׁהָ, אָמַר לָהֶם: טָלוּ פִתְקֵיכֶם מִתּוֹךְ קַלְפֵי מִי נִתְקַדֵּשׁ. וּמִי שֶׁעָלָה בִידּוֹ חֲלֹק אָמַר לוֹ: הֵן

(בז) וַיֵּרֶץ הַנַּעַר וַיִּגְדַּל לְמִשָּׁה
וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִיָּדֶד
מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה:
רש"י ◀ וַיֵּרֶץ הַנַּעַר: יֵשׁ אוֹמְרִים: גִּרְשׁוֹם בֶּן
(בח) וַיֵּזֶן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִשָּׁרֵת
מִשָּׁה מִבְּחֵרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי
מִשָּׁה בְּלָאִם:
רש"י ◀ בְּלָאִם: (סנהדרין ו) הִטָּל עֲלֵיהֶם צָרִי
מֵאֲלֵיהֶם. (ספרי) דָּבָר אַחֵר: תִּגְמַל אֶל בֵּית
מִתְנַבְּאִים: מִשָּׁה מִתּוֹ וַיְהוֹשֻׁעַ מִכְּנִס אֶת הַ

(כט) וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְּקַנָּא
 אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כֹּל־עַם
 יִחוּד נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן יְהוָה
 אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:

רש"י ◀ הַמְּקַנָּא אֶתָּה לִי: הַקְנֵנִי
 אֶתָּה לִי, הַקְנֵנִי אֶתָּה מְקַנָּא: וְלִי: פ'
 לשון "קנאה" אֲדָם הוֹתֵן לִב עַל הַדְּבָר
 אֲנַפְרָמִיט בְּלֻעַ אוֹחַז בְּעֵי הַמֶּשֶׁא: